

Rolnummer 5736
Arrest nr. 137/2014 van 25 september 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen (vóór de opheffing ervan bij artikel 147 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst), gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, P. Nihoul en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 1 oktober 2013 in zake M.M. tegen H.L., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 24 oktober 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 43 van de wet van 11.6.1874 inzake verzekeringen de art. 10-11 van de Grondwet aldus geïnterpreteerd dat het tot gevolg heeft dat wanneer twee echtgenoten gehuwd zijn onder een stelsel van gemeenschap van goederen en één van hen aangesloten is bij een groepsverzekering aangegaan door diens werkgever en/of begunstigde is van een pensioentoezegging van zijn werkgever dit niet voor de echtgenoot van de titularis van de groepsverzekering een kapitaal oplevert maar enkel voor de aangesloten echtgenoot wanneer deze de overeengekomen leeftijd bereikt en derhalve dat kapitaal hem eigen is en slechts aanleiding tot vergoeding als de premiesbetalingen die ten laste van het gemeenschappelijk vermogen zijn gedaan kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Ronse en Mr. G. Dewulf, advocaten bij de balie te Kortrijk, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 18 juni 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers E. Derycke en P. Nihoul te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 9 juli 2014 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 9 juli 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

M.M. en H.L. waren gehuwd onder het stelsel van gemeenschap van goederen. Evenwel zijn zij sinds 11 maart 1992 uit de echt gescheiden (echtscheiding met onderlinge toestemming).

Uit de door de verwijzende rechter bezorgde stukken blijkt dat H.L. aangesloten was bij het organisme voor de financiering van pensioenen (OFP) « Aanvullende Pensioenen van ING België » voor de periode 1 juni 1974 tot 31 mei 2009.

H.L. heeft in juni 2009 beslist om het aanvullend pensioen bij het OFP te liquideren en zich te laten uitbetalen in de vorm van een kapitaal. Bijgevolg werd aan H.L. een bruto kapitaal van 244 139,81 euro uitbetaald, hetgeen netto 193 806,06 euro bedraagt.

M.M., eisende partij voor de verwijzende rechter, is van oordeel dat groepsverzekeringen en pensioentoezeggingen, beloftes inzake aanvullend pensioen zijn en bijgevolg ook tot het gemeenschappelijke vermogen behoren. Zij verwijst naar de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en is van oordeel dat de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst niet op het bodemgeschil van toepassing is, maar dat de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen dient te worden toegepast. Bijgevolg zou artikel 43 van die wet

van 11 juni 1874, een soortgelijke bepaling als de artikelen 127 en 128 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, dienen te worden toegepast. De eisende partij voor de verwijzende rechter meent dat hierover minstens een prejudiciële vraag dient te worden gesteld.

De verwerende partij voor de verwijzende rechter, H.L., is van oordeel dat, omdat de echtscheiding is uitgesproken in 1992, de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst niet van toepassing is. Hieruit leidt de verwerende partij af dat er geen enkele grond tot verdeling van de groepsverzekering zou zijn.

Omdat ten tijde van het definitief worden van de echtscheiding de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst nog niet tot stand was gekomen, stelt de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven vast dat op de vereffening en verdeling van de huwgemeenschap, meer specifiek de vereffening en verdeling van de groepsverzekering, de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen van toepassing is.

Verwijzend naar de ongrondwettigheid van de artikelen 127 en 128 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, waartoe besloten werd in de arresten van het Grondwettelijk Hof nrs. 54/99 van 26 mei 1999 en 136/2011 van 27 juli 2011, beslist de verwijzende rechter de hierboven vermelde prejudiciële vraag te stellen met betrekking tot het soortgelijke artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad is van oordeel dat in de onderhavige zaak het kapitaal van de groepsverzekering en/of de pensioentoezegging, dient te worden beschouwd als een beroepsinkomst, die op grond van artikel 1405, 1°, van het Burgerlijk Wetboek in het gemeenschappelijke vermogen behoort te vallen.

De Ministerraad verwijst ter zake naar het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 136/2011, waarbij is geoordeeld dat premies van groepsverzekeringen dienen te worden beschouwd als een voordeel dat de werknemer krijgt, voortvloeiend uit de arbeidsovereenkomst.

Bij zijn arrest van 4 februari 2002 (*Arr. Cass.*, 2002, nr. 78) heeft het Hof van Cassatie eveneens geoordeeld dat premies voor een groepsverzekering deel uitmaken van het loon, zoals begrepen onder de Loonbeschermingswet.

Tot slot verwijst de Ministerraad ook naar de rechtsleer om aan te tonen dat het groepsverzekeringskapitaal een gemeenschappelijk karakter dient te hebben. Dit zou voortvloeien uit het basisbeginsel van het stelsel van gemeenschap van goederen, waar arbeidsinkomsten onmiddellijk en van rechtswege tot het gemeenschappelijke vermogen behoren.

A.2. De Ministerraad betoogt dan ook dat het niet redelijk verantwoord is dat, wanneer twee echtgenoten een gemeenschap van goederen hebben, het kapitaal van de groepsverzekering en/of de pensioentoezegging die de werkgever van één van de echtgenoten aangaat ten voordele van zijn werknemer ter financiering van een aanvullend pensioen, zou worden beschouwd als een eigen goed dat slechts aanleiding kan geven tot een vergoeding als de premiebetalingen, gedaan door het gemeenschappelijke vermogen, kennelijk de mogelijkheden ervan te boven zijn gegaan.

Bijgevolg meent de Ministerraad dat de prejudiciële vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen, dat bepaalt :

« De som die volgens de overeenkomst moet worden uitgekeerd bij overlijden van de verzekerde, komt toe aan de persoon aangewezen in de overeenkomst, behoudens toepassing van de regels van het burgerlijk recht betreffende de inbreng en de inkorting, ten aanzien van de stortingen die de verzekerde heeft gedaan.

Deze regels zijn niet van toepassing op stortingen door de ene echtgenoot gedaan om ten behoeve van de andere een levensverzekering of een lijfrente te vestigen, behoudens wanneer zij kennelijk overdreven zijn, gelet op de mogelijkheden van de verzekeringnemer.

Ingeval de echtgenoten gehuwd waren onder een stelsel van gemeenschap van goederen is, ook al is het kapitaal of de rente eigendom van de begunstigde echtgenoot, geen vergoeding verschuldigd aan het gemeenschappelijk vermogen uit hoofde van stortingen gedaan door de verzekerde, tenzij die kennelijk overdreven zijn, gelet op de mogelijkheden van de verzekeringnemer ».

B.2. Het Hof wordt verzocht de bestaanbaarheid te toetsen van artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in de interpretatie dat, wanneer twee echtgenoten gehuwd zijn onder een stelsel van gemeenschap van goederen, het kapitaal van de groepsverzekering die de werkgever van één van hen aangaat ten voordele van zijn werknemer, eigen is.

Het aan het verwijzende rechtscollege voorgelegde geschil heeft betrekking op een groepsverzekering/pensioenplan die een werkgever heeft gesloten ten gunste van zijn werknemer voor de periode van 1 juni 1974 tot 31 mei 2009. De huwelijksgemeenschap werd ontbonden tijdens die periode en vóór de inwerkingtreding van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst. Het kapitaal werd uitgekeerd na de ontbinding van de huwelijksgemeenschap aan de gewezen echtgenoot die de werknemer is ten voordele van wie de groepsverzekering was afgesloten.

Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die hypothese.

B.3.1. De verwijzende rechter meent dat artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 van toepassing is op het bodemgeschil.

B.3.2. Het staat in beginsel aan de verwijzende rechter om na te gaan of het nuttig is aan het Hof een prejudiciële vraag te stellen over een bepaling die hij van toepassing acht op het geschil. Slechts wanneer dit klaarblijkelijk niet het geval is, kan het Hof de vraag onontvankelijk verklaren.

B.3.3. Bij zijn arrest van 27 juni 1986 (*Arr. Cass.*, 1986, nr. 680), heeft het Hof van Cassatie geoordeeld dat artikel 43, derde lid, van de wet van 11 juni 1874 betreffende de verzekeringen niet van toepassing is wanneer één van de echtgenoten tijdens het huwelijk een levensverzekering heeft afgesloten in de vorm van een groepsverzekering die voorziet in de uitbetaling van een kapitaal bij overlijden of bij leven, tijdens het huwelijk premies werden betaald met gelden van de gemeenschap, het huwelijk door echtscheiding werd ontbonden en de verzekeringnemer, na ontbinding van het huwelijk, zijn recht van afkoop uitoefent. Die bepaling is slechts van toepassing in het geval van de storting van een som waarvan is bepaald dat zij bij het overlijden van de verzekerde aan diens echtgenoot betaalbaar is. Het Hof van Cassatie oordeelde met name :

« Overwegende echter dat het arrest vaststelt dat eiser vervroegde uitbetaling van het kapitaal bekomt ingevolge uitoefening van zijn recht tot aankoop; dat hieruit volgt dat, nu het ten deze niet gaat om de uitkering van ‘ de bedongen som die betaalbaar is bij het overlijden van de verzekerde ’ aan zijn echtgenote, de voorwaarden voor de toepassing van artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, als aangevuld bij artikel 44 van hoofdartikel 4 van de wet van 14 juli 1976, niet aanwezig zijn ».

B.4. Om de redenen uiteengezet in het voormelde arrest is artikel 43 van de wet van 11 juni 1874 klaarblijkelijk niet van toepassing op het bodemgeschil.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 25 september 2014.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen